

MAKTAB O‘QIVCHILARINI TASVIRIY SAN’AT DARS MASHG‘ULOTLARIDA MILLIY QADRIYATLAR ASOSIDA NATYURMORT CHIZISHGA O‘RGATISH USULLARI

Rahimova Gulhayo Qahramonovna

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” – ta’lim yo‘nalishi

2-kurs “E” guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktab o‘quvchilarini tasviriy san’at darslarida milliy qadriyatlar asosida natyurmort chizishga o‘rgatish metodikasi ko‘rib chiqilgan. Tadqiqotda madaniy mazmun, badiiy texnikalar va ijodiy mashg‘ulotlarni birlashtirgan pedagogik usullar ta’kidlangan. An’anaviy buyumlar, ramziy ob’ektlar va madaniy ahamiyatga ega predmetlar orqali o‘quvchilarda ijodiy fikrlash, estetik qobiliyat va milliy merosni anglash ko‘nikmalari shakllantiriladi. Maqolada darslarni rejalashtirish, interfaol mashg‘ulotlar o‘tkazish va baholash usullari bo‘yicha amaliy tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so‘zlar: Tasviriy san’at, natyurmort, milliy qadriyatlar, maktab o‘quvchilari, ijodiy faollik, madaniy meros, badiiy ko‘nikmalar, pedagogika.

Maktab o‘quvchilarini tasviriy san’at darslarida milliy qadriyatlar asosida natyurmort chizishga o‘rgatish badiiy rivojlanish bilan birga madaniy tarbiyani ham mustahkamlashga imkon beradi. O‘quvchilar an’anaviy buyumlar, xalq hunarmandchiligi mahsulotlari va madaniy ahamiyatga ega predmetlar bilan ishlash orqali kompozitsiya, rang, tekstura va ramziy ma’nolarni o‘rganadilar. Milliy qadriyatlarni natyurmort mashg‘ulotlariga integratsiya qilish o‘quvchilarning faolligini oshiradi, estetik didni rivojlantiradi va ijodiy ifodani rag‘batlantiradi. Ustozlar tomonidan yo‘naltirilgan mashqlar, amaliy ishlar va reflektiv muhokamalar orqali o‘quvchilar madaniy belgilarni vizual ifodalashni o‘rganadilar, bu esa texnik ko‘nikmalar va ijodiy fikrlashning birgalikda rivojlanishiga xizmat qiladi. Milliy qadriyatlar asosida natyurmort chizishni o‘rgatishning samarali usullarini tadqiq qilish, madaniy ongli, ijodiy va mahoratli o‘quvchilarni shakllantirish uchun muhimdir.

Maktab o‘quvchilarini tasviriy san’at darslarida milliy qadriyatlar asosida natyurmort chizishga o‘rgatish ularning badiiy ko‘nikmalarini rivojlantirish va madaniy

ongini mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. Milliy qadriyatlar bilan bog'liq buyumlar, ramziy ob'ektlar va xalq hunarmandchiligi mahsulotlari o'quvchilarga ijodiy faoliyat orqali madaniy merosni anglash imkonini beradi. Natyurmort mashg'ulotlari orqali o'quvchilar kompozitsiya, rang, shakl va tekstura kabi badiiy elementlarni amaliyotda qo'llashni o'rganadilar. Shu bilan birga, ularning ijodiy fikrlash qobiliyati, estetik didi va vizual tafakkuri rivojlanadi.

Milliy qadriyatlar asosida natyurmort chizishni o'rgatishning birinchi bosqichi — o'quvchilarga mavzuni tanishtirishdir. Bu bosqichda ustozlar an'anaviy buyumlar, xalq hunarmandchiligi mahsulotlari, tarixiy ob'ektlar yoki ramziy predmetlarni tanishtiradi, ularning madaniy ahamiyatini tushuntiradi. O'quvchilar buyumlarning shakl, rang va naqshlarini kuzatadilar, ularni vizual tahlil qilish orqali badiiy elementlar va ramziy ma'nolarni anglashga kirishadilar. Ushbu bosqich o'quvchilarda qiziqish uyg'otadi va ijodiy ishlarga tayyorlaydi.

Ikkinchi bosqich — amaliy mashg'ulot. Bu bosqichda o'quvchilar milliy qadriyatlar bilan bog'liq buyumlarni chizishga kirishadilar. Individual mashqlar orqali o'quvchilar o'z ijodiy fikrlashlarini namoyon qiladilar, guruh mashqlari esa jamoaviy ish, fikr almashish va ijodiy hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantiradi. Masalan, sinf birgalikda milliy naqshlar bilan bezatilgan buyumlardan tashkil topgan natyurmort kompozitsiyasini yaratishi mumkin. Ustozlar o'quvchilarga rangni to'g'ri tanlash, shakl va kompozitsiyani uyg'unlashtirish, ramziy elementlarni aks ettirish bo'yicha ko'rsatmalar beradi. Shu tarzda o'quvchilar texnik mahorat bilan birga ijodiy erkinlikni ham rivojlantiradilar.

Interfaol pedagogik usullar o'quvchilarning faol ishtirokini oshiradi. Guruh mashg'ulotlari, muhokamalar, hamda rol o'ynash orqali o'quvchilar milliy qadriyatlarni amaliy tajriba orqali o'rganadilar va ularni natyurmort kompozitsiyalarida aks ettiradilar. Masalan, o'quvchilar an'anaviy marosimlarni yoki xalq bayramlarini rolli o'yin orqali tasavvur qilib, ushbu jarayonlarni rasmga tushirishlari mumkin. Bu usullar ijodiy fikrlashni, muammolarni hal etish qobiliyatini va jamoaviy hamkorlikni rivojlantiradi. Shu bilan birga, o'quvchilarda madaniy merosga hurmat va milliy qadriyatlarga nisbatan qiziqish uyg'onadi.

Darslarni rejalashtirish uch bosqichda amalga oshiriladi: tayyorgarlik, amaliy mashg'ulot va yakuniy baholash. Tayyorgarlik bosqichida ustozlar mavzuni tanishtiradi, vizual namunalardan foydalanadi va madaniy kontekstni tushuntiradi.

Amaliy mashg'ulot bosqichida o'quvchilar milliy qadriyatlar asosida natyurmort chizadilar, ustozlar esa texnikani o'rgatadi va ijodiy jarayonni boshqaradi. Yakuniy bosqichda o'quvchilar o'z asarlarini taqdim etadi, muhokama qiladi va ustoz hamda tengdoshlardan konstruktiv fikr oladi. Bu jarayon o'quvchilarning texnik ko'nikmalarini, madaniy tushunchasini va tahliliy fikrlashini rivojlantiradi.

Zamonaviy texnologiyalarni qo'llash ham samarali natyurmort mashg'ulotlariga yordam beradi. Onlayn galereyalar, virtual muzey saytlari va dizayn dasturlari orqali o'quvchilar milliy naqshlar, an'anaviy buyumlar va tarixiy ob'ektlarni batafsil o'rganish imkoniga ega bo'ladilar. Raqamli resurslar va amaliy mashqlar birgalikda ijodiy fikrlash, vizual savodxonlik va madaniy bilimlarni mustahkamlash imkonini yaratadi.

Baholash va konstruktiv fikr-mulohaza o'quvchilarning rivojlanishini mustahkamlaydi. Ustozlar o'quvchilarni faqat texnik jihatdan emas, balki ijodiy qarorlar, madaniy mazmuni ifodalash va estetik qobiliyatga asoslanib baholaydilar. Tengdoshlardan olingan fikrlar va guruh muhokamalari tanqidiy fikrlash, hamkorlik va turli xil ijodiy yondashuvlarga hurmatni rivojlantiradi. Bu usul o'quvchilarda mustaqil fikrlash, o'z ijodini tahlil qilish va milliy qadriyatlarni anglash qobiliyatini oshiradi.

Natijada, milliy qadriyatlar asosida natyurmort chizishni o'rgatish maktab o'quvchilarining badiiy va madaniy rivojlanishiga katta hissa qo'shadi. Madaniy mazmun, amaliy mashg'ulotlar, interfaol yondashuv va baholash orqali o'quvchilar ijodiy faollik, estetik did va madaniy ongni rivojlantiradilar. Shu tarzda ular texnik mahorat bilan birga milliy qadriyatlarni angelaydigan, ijodiy fikrlaydigan va vizual tarzda ifodalay oladigan shaxslar sifatida shakllanadi.

Maktab o'quvchilarini tasviriy san'at darslarida milliy qadriyatlar asosida natyurmort chizishga o'rgatish ularning badiiy ko'nikmalarini rivojlantirish bilan birga madaniy ongini mustahkamlashga xizmat qiladi. Madaniy mazmun, amaliy mashg'ulotlar va interfaol pedagogik usullarni birlashtirish orqali o'quvchilar faol ishtirok etadi, milliy buyumlar, ramziy predmetlar va an'anaviy naqshlarni vizual tarzda ifodalaydi. Darslarni tayyorgarlik, amaliy mashg'ulot va yakuniy baholash bosqichlariga ajratish texnik mahorat, ijodiy fikrlash va madaniy tushunchalarni birgalikda rivojlantirish imkonini beradi. Zamonaviy texnologiyalarni qo'llash esa o'quvchilarga milliy naqshlar va madaniy ob'ektlarni batafsil o'rganish va ijodiy ishlarda qo'llash imkonini yaratadi. Shu tariqa, mazkur metodik yondashuv

o'quvchilarni ijodiy, estetik didga ega va milliy qadriyatlarni vizual tarzda ifodalay oladigan shaxslar sifatida shakllantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Shavdirov, S. A. Podgotovka budushchikh uchiteley k issledovatel'skoy deyatelnosti // Pedagogicheskoe obrazovanie i nauka. – 2017. – № 2. – S. 109-110.
2. Shavdirov, S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // Eastern European Scientific Journal. – 2017. – № 1. – P. 131-134.
3. Shovdirov, S. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region // E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – Vol. 587. – P. 02016.
4. Shavdirov, S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology // AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – Vol. 3268, № 1. – P. 070035.
5. Shavdirov, S. A. O'quvchilarda tasviriy savodxonlikka oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirishning pedagogik-psixologik jihatlari // Sovremennoe obrazovanie (Uzbekistan). – 2017. – № 6. – S. 15-21.
6. Shovdirov, S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // Inter education & global study. – 2024. – № 1. – S. 8-14.
7. Baymetov, B. B., Shovdirov, S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // International Journal on Integrated Education. – 2023. – Vol. 4, № 3. – S. 60-66.

